

SECCIONS EDICIÓ IMPRESA EL PUNT AVUI TV MÉS

PORTADA LOCAL SOCIETAT TERRITORI PUNT DIVERS POLÍTICA ECONOMIA CULTURA COMUNICACIÓ OPINIÓ IN ENGLISH ESPORTS

CULTURA BARCELONA - 13 febrer 2018 2.00 h

3

PERE PORTABELLA CINEASTA

“Som en una crisi sistèmica brutal”



Pere Portabella al seu despatx al centre de Barcelona Foto: ANDREU PUIG.



BERNAT SALVÀ - BARCELONA

La transgressió, l'esperit crític i l'inconformisme no són conceptes associats exclusivament a la joventut. Pere Portabella (Figueres, 1927) els manté ben vius als seus 91 anys, complits abans-d'ahir. “La decadència és un fet biològic del qual no pots fugir. Llavors has d'intentar anar tu per una banda i que el cos vagi per una altra”, comentava fa uns anys en aquestes mateixes pàgines. Fidel al seu ideari, continua en plena activitat malgrat el pas dels anys:

Entre les forces sobiranistes i democràtiques hauríem de buscar una confluència

Les mobilitzacions no convocades per partits han significat un canvi cultural profund

inaugura al Museu Can Framis l'exposició *Pere Portabella. Cinema, art i política*, acompanyada d'un cicle a la Filmoteca, i els dijous comenta als cinemes Texas de Barcelona el seu documental sobre presos polítics *El sopar* (1974), que ha completat amb nou material d'actualitat.

Cineasta avantguardista, Pere Portabella és l'únic productor estatal que ha guanyat la Palma d'Or del Festival de Canes, amb *Viridiana* (1961), de Buñuel. Però no ha estat només a l'avantguarda artística. Com a activista polític, va ser a primera fila de la resistència antifranquista i de la Transició, fent de moderador de l'Assemblea de Catalunya, organitzant el retorn de Tarradellas...

Impressiona repassar tot el que ha viscut i la gent que ha conegut. Continua resistint-se a escriure les seves memòries?

Tinc molts anys i fins fa poc no volia fer memòries, però ara vull fer-ne, les acabaré escrivint.

Per què heu escollit aquest títol de l'exposició, 'Cinema, art i política'?

És el territori en què em moc. A la meva professió, cinema, art i política estan perfectament travats, no els separo els uns dels altres. Jo rebutjo els codis clàssics. En cinema, per exemple, evito l'estructura de relat aristotèlica, de plantejament, nus i desenllaç. El cinema és llum, espai i moviment, i a partir d'aquí, no convido a una representació clàssica sobre el que passa a tercers, que et pot emocionar, preocupar, fer plorar, riure... Hi ha gent de molt talent que fa aquest tipus de cinema. Jo parteixo del contrari: del que provoqui l'experiència de veure-la, que l'espectador entri a la pel·lícula i la desenvolupi a partir de la seva sensibilitat, de les seves demandes, la seva capacitat de sorpresa... o no. Això és el meu llenguatge. Vaig trencar amb els codis clàssics amb *Viridiana*, que va ser un escàndol monumental i em va fer molt popular, i vaig rebentar-ho tot amb les altres pel·lícules.

Art i política van junts, doncs, per vostè?

No separo l'art de la política. Jo no faig cinema polític, faig políticament cinema, com deia Godard. Per mi són inseparables. La separació de la política està molt instrumentalitzada pels poders, volen fer creure al ciutadà que la política és el que fan els polítics. Però la política comença amb la teva família, la teva parella... Has d'establir un tipus de relació en què constantment, dins la fragilitat i els moments sublims que pugui donar, apareix una política.

Creu que en aquests darrers anys s'ha fet més política que mai, amb moviments com el 15-M o l'independentisme?

La situació política actual ha arribat a una crisi sistèmica brutal, inesperada, una desconstrucció que no es podia preveure en els últims anys. La violència que hi ha hagut amb el desenvolupament capitalista ha deteriorat el concepte de democràcia com a element regulador, que creava una idea no de creixement, sinó de progrés moral que garantís la igualtat. Però hi ha hagut una fugida endavant dels poders econòmics brutal. Estem en una situació límit. No hi ha prou aigua per a tots els que som, el clima està canviant, l'amenaça de les armes nuclears està aquí i estan armats els pitjors...

Per què fa 40 anys es van poder fer els pactes de la Transició, que abraçaven un arc polític que anava des del franquisme fins al PCE i ERC?

Una part del règim es va adonar que el franquisme sense Franco no era possible. La pressió econòmica de les grans empreses, amb l'Opus pel mig, demanava un canvi d'estructura per ingressar a la Unió Europea. Hi va haver tres personatges clau: Suárez, una persona molt grisa, però que coneixia molt bé el funcionament de les institucions; Santiago Carrillo, i Gutiérrez Mellado, capità general de les forces armades. Per ser breu, ells es van adonar que el trànsit exigia unes garanties: que s'acceptés un cap d'estat que fos el rei, que per cap concepte es faria un referèndum per decidir entre república o monarquia, i algunes coses més. Suárez va fer una nova llei de partits que va presentar a les Corts franquistes i es va acceptar fer el canvi cap a una estructura democràtica.

Creu que l'aconsegüirem, ara, la República?

Estem intentant repetir el que va fracassar, aquest projecte republicà que es va presentar paral·lelament a la famosa declaració unilateral d'independència, i que Puigdemont va deixar en *stand by*. Allà es va entrebancar i va passar la pilota a Mariano Rajoy, que ha

aplicat l'article 155. Aquí hi ha un poder, el PP, que ha fet una interpretació *antijurídica* del 155. Es tanca gent la gent a la presó no pel que ha fet, sinó pel que pugui fer.

Cap a on creu que s'ha d'anar?

Per part d'ells és un mur. Per part nostra, en la meua opinió, estem en un moment en què hauríem de separar ideologies i projectes maximalistes i, entre les forces sobiranistes i democràtiques, sense que ningú renunciï als seus ideals propis, buscar una confluència per avançar en la direcció que ens convé, encara que no hi arribem demà. En canvi ara s'estan fent floritures per fer una cosa que crec que ens hi podem enganxar una altra vegada. Els poders diguem-ne *franquistes* estan en una situació límit de pànic. Estem en un moment molt delicat i ens l'estem jugant molt seriosament. La crisi econòmica i financera global està destruint la democràcia i alimenta el populisme ultra. I l'esquerra està perduda. El socialisme que va practicar la socialdemocràcia durant tants d'anys per aixecar Europa ara està en una crisi brutal i els partits estan desapareguts.

Vostè va haver de marxar a Roma fugint del franquisme. Puigdemont és un exiliat?

Puigdemont és un fugitiu. Milers de persones van fugir d'aquí per la Guerra Civil, i molts d'ells van ajudar a aixecar altres països. Al Puigdemont li tinc simpatia, li he recomanat que vagi a veure la meua pel·lícula *El sopar*. Van reconèixer que la declaració de la República era simbòlica, que es van equivocar. Ara es pot quedar fora i intentar ser un eurodiputat, però ser president des d'allà i nomenar un representant aquí, que seria un titella, em sembla una estupidesa infantil. S'ha de governar des d'aquí. I s'ha acabat que els partits discuteixin perquè tenen tants diputats i l'altre tants, hi ha d'haver una confluència.

D'independentistes i esquerres?

Sí. Confluència vol dir que potser no arribaràs tan lluny, però ajuntant forces pots avançar fins a un punt. Has de seguir el teu trajecte, amb un rumb compartit. Això no vol dir claudicar, renunciar als teus ideals, a un futur republicà, però hi ha el que es diu la pràctica política i és elemental poder-la fer en una comunitat. El més important és la implicació, i això vol dir fer el salt cap a la confluència, participar, ficar-te a dins. El principal subjecte polític per a la transformació de la societat cap a normes més democràtiques, segures, justes i equitatives... són els ciutadans, la força de baix. I això s'ha viscut amb èxit.

Més que mai? La gent s'ha mobilitzat més que als setanta?

Més que mai, els últims anys ha estat espectacular. La gent d'esquerres de França i de tot Europa s'emmirallava en nosaltres. El que passa és que els estats de la Unió Europea estan en una fallida tècnica que ha fet pujar la ultradreta reaccionària i populista, que vol reduir cada vegada més la democràcia perquè no hi hagi intrusisme de l'estat en les operacions econòmiques.

A 'Informe general II' mostra ciutadans que esdevenen subjectes polítics...

Des del 2010, quan hi ha la sentència del TC contra l'Estatut, les mobilitzacions no convocades per partits han estat *performances* que culturalment han significat un canvi. És un fet cultural profund, en el fons hi ha la dignitat, amb una concepció de la vida a partir de la diversitat i el pluralisme. Hi ha milions de persones que han tingut una experiència positiva, d'èxit. El costat frustrant és que un moviment així s'hagi deteriorat tant per la reacció violenta d'un poder que se sent assetjat i insegur, i pels errors nostres.

Quin sentit té ara 'El sopar', 44 anys després de rodar-se?

El sopar té sentit perquè la vaig rodar clandestinament el 1974 (per cert, va coincidir quan van matar Salvador Puig Antich), amb cinc persones que havien estat a la presó. La idea era que parlessin dels cinc o sis aspectes que fan que es trenqui l'estabilitat psíquica del pres, que s'anul·li la persona. Primer no hi vaig introduir el tema de l'assassinat perquè ho distorsionaria tot. Això va ser el març del 1974. El novembre del mateix any vaig rodar al despatx de l'advocat de Puig Antich, Oriol Arau. Allà vaig descobrir que feien una fitxa econòmica de cada client, i vaig rodar una seqüència molt maca en què busca als arxius la fitxa de Puig Antich i el seu ajudant llegeix el que tenen anotat dels seus últims deu dies. Trenta anys després [el 2004], un programa de TV3 em va proposar anar al lloc on va passar tot això i vaig recordar com va anar. Fa poc hi hem introduït més material. He fet una altra

pel·lícula a partir d'aquesta pel·lícula històrica, traslladant-la fins a l'actualitat a partir d'aquests afegits que s'anomenen *addendes*.

PROJECCIONS

Un sopar amb 5 presos polítics i 5 sessions a la Filmoteca

L'exposició a Can Framis es complementa amb un cicle de cinc sessions a la Filmoteca que arrenca demà (17 h) amb *Umbracle*. La presentarà el mateix Portabella i servirà també per homenatjar Carles Santos, autor de la banda sonora del film, que va morir el desembre passat. El cicle inclou els llargmetratges *Vampir-Cuadecuc*, *Pont de Varsòvia* i *El silenci abans de Bach*, i una sessió de peces curtes. El cineasta assisteix també a sessions de la seva pel·lícula *El sopar* cada dijous als cinemes Texas de Barcelona. Rodada el 1974, el mateix dia que van executar Puig Antich, és protagonitzada per cinc presos polítics, i s'ha completat amb material nou. "He fet una altra pel·lícula agafant l'original i traslladant-lo a l'actualitat a partir del que s'anomenen *addendes*, amb material posterior –explica el director–. Al final hi surt, com si fos part dels títols de crèdit, el text que firma Rajoy de l'article 155." Remarca que el film és "d'una gran actualitat": "El 1974 es lluitava perquè els protagonistes d'*El sopar* fossin reconeguts com el que eren; a la presó els tractaven com a delinqüents, i ells reclamen l'estatus de pres polític."

☆ [Desar la notícia al meu compte](#)

COMENTARIS

#1 ESAÚ FABRA COATS

 +1

Pere, descansa ja, home... Això mateix és el que ens adoctrinaves ja als setanta. Què ho fa, que els marxistes-leninistes visquin tants anys?

Dimarts, 13 febrer 2018 8.52

[Respondre](#)

#2 POL ISERN

 +4

Si la justícia no és justa ni ofereix cap garantia, el terme "fugitiu" no em sembla el més adient. La República catalana pot tirar endavant des de Brussel·les. Per què no?

Dimarts, 13 febrer 2018 16.53

[Respondre](#)

#3 JOSEP OLIVELLA CABEZAS

 0

El terme "fugitiu" referit al President Puigdemont, em sembla profundament injust. No hi estic gens d'acord. De fet, tot i que sempre m'ha merescut un respecte com a persona, i també com a cineasta, les seves opinions m'han interessat des del punt de vista de la democràcia, doncs cal que hi hagi diferents ideologies i poder-les expressar lliurement. Crec, al meu parer, que el terme que es feia servir en aquells temps de "gauche divine" el descriu perfectament. Classe altíssima, i idees de esquerra...

Dimarts, 13 febrer 2018 19.44

[Respondre](#)